

KARTA KURSU

Nazwa	Regionalne ćwiczenia terenowe – Pobrzeża i Pojezierza Południowobałtyckie
Nazwa w j. ang.	Regional field workshop – Seashore and Lakeland of the Southern Baltic Region

Koordynator	dr hab. Jacek Szmańda prof. UP	Zespół dydaktyczny
		dr hab. Jacek Szmańda prof. UP dr Karolina Smętkiewicz
Punktacja ECTS*	2	

Opis kursu (cele kształcenia)

Celem kursu jest zapoznanie z głównymi cechami krajobrazu, zjawiskami przyrodniczymi i problematyką społeczno-gospodarczą Pobrzeży i Pojezierzy Południowobałtyckich oraz doskonalenie umiejętności obserwacji, dokumentacji i interpretować wybranych elementy środowiska geograficznego w terenie.

Warunki wstępne

Wiedza	Podstawowa wiedzę z zakresu geologii, geomorfologii, gleboznawstwa, hydrologii, klimatologii, geografii społeczno-ekonomicznej, turystyki.
Umiejętności	Elementarne umiejętności obserwacji wybranych elementów środowiska geograficznego oraz podstawy kartowania tematycznego.
Kursy	kartografia i topografia, geologia, geomorfologia, hydrologia, meteorologia z klimatologią, geografia ekonomiczna, kształtowanie i ochrona środowiska, geografia społeczna, geografia regionalna Polski (fizyczna i ekonomiczna)

Efekty uczenia się

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Wiedza	W01 Formułuje kryteria klasyfikacji oraz nazywa i rozpoznaje poszczególne regiony fizyczno-geograficznych Pobrzeży i Pojezierzy Południowobałtyckich.	K_WG02
	W02 Charakteryzuje zróżnicowanie krajobrazowe Pobrzeży i Pojezierzy Południowobałtyckich oraz Nizin Środkowopolskich.	K_WG03, K_WG04, K_WG06-09, K_WG12
	W03 Rozumie i objaśnia wpływ procesów przyrodniczych i społeczno-ekonomicznych na zróżnicowanie środowiska geograficznego Pobrzeży i Pojezierzy Południowobałtyckich oraz Nizin Środkowopolskich.	K_WG05, K_UK01-02

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Umiejętności	U01 Potrafi obserwować, dokumentować i scharakteryzować wybrane elementy środowiska geograficznego Pobrzeży i Pojezierzy Południowobałtyckich oraz Nizin Środkowopolskich.	K_UW02-03, K_UW05, K_UW09, K_UO01-02
	U02 Określa związki przyczynowo-skutkowe pomiędzy elementami środowiska geograficznego Pobrzeży i Pojezierzy Południowobałtyckich oraz Nizin Środkowopolskich.	K_UW07-09 K_UW09, K_UO03
	U03 Identyfikuje zagrożenia środowiska geograficznego wskazuje sposoby ich zapobiegania i likwidacji skutków.	

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Kompetencje społeczne	K01 Ma świadomość złożoności funkcjonowania środowiska geograficznego Pobrzeży i Pojezierzy Południowobałtyckich oraz Nizin Środkowopolskich.	K_KK02
	K02 Współdziała i efektywnie pracuje w grupie, przyjmując w niej różne role postępując zgodnie z zasadami etyki.	K_KK03-04, K_KO01, K_KR01
	K03 Jest zdolny do obiektywnej, krytycznej i opartej na wiedzy oceny źródeł danych, stanu i zagrożeń środowiska geograficznego.	K_KK01, K_KO02, K_KR03

Organizacja

Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach										
		A		K		L		S		P		E
Liczba godzin						36						
						ZO						

Opis metod prowadzenia zajęć

Zajęcia prowadzone są w formie ćwiczeń terenowych (6-dniowe) w wybranych przez prowadzących obszarach Pobrzeży Południowobałtyckich, Pojezierzy Południowobałtyckich oraz Nizin Środkowopolskich. Studenci wykonują obserwacje terenowe i dokumentują je poprzez sporządzenie notatek, szkiców i wypełniania formularzy w materiałach ćwiczeniowych.

Formy sprawdzania efektów kształcenia

	E – learning	Gry dydaktyczne	z kole Ćwiczenia w	Zajęcia terenowe	aboratoryjnaPraca	dywidualnyProjekt	Projekt grupowy	Udział w dyskusji	Referat	Praca pisemna	Egzamin ustny	Egzamin pisemny	Inne
W01				X		X		X				X	
W02				X		X		X				X	
W03				X		X		X				X	
U01				X		X		X				X	
U02				X		X		X				X	
U03				X		X		X				X	
K01				X				X					
K02				X				X					
K03				X				X					

Kryteria oceny

Podczas ćwiczeń terenowych:

- 1) wykonywanie podstawowych pomiarów i obserwacji, ich dokumentacja w formie notatek, sporządzania szkiców i wypełniania formularzy (raporty)
- 2) Aktywny udział w dyskusji podczas zajęć

Po ćwiczeniach terenowych

zaliczenie kolokwium obejmującego treści przekazywane podczas zajęć

Uwagi

1/ Warunkiem dopuszczenia studenta do ćwiczeń terenowych jest posiadanie wydrukowanych materiałów do ćwiczeń (przygotowanych w formie hand-out), odpowiedniego stroju terenowego oraz podpisanie regulaminu ćwiczeń terenowych.
2/ Warunkiem przystąpienia do pisemnego zaliczenia kursu jest pełne (6-dniowe) uczestnictwo w zajęciach terenowych i zaliczenie zadań wykonywanych podczas ćwiczeń.

Treści merytoryczne w nawiązaniu do miejsca ćwiczeń

1. Krajobraz staroglacjalny, jego główne cechy na przykładzie strefy marginalnej lobu Widawki (Stadiału

Warty), obserwacja struktury halotektonicznej oraz sposoby gospodarowania na terenie eksploatacji odkrywkowej węgla brunatnego i produkcji energii elektrycznej w elektrowni konwencjonalnej w gminie Kleszczów i Bełchatów. Charakterystyka uwarunkowań, stanu obecnego i perspektyw rozwoju gminy Uniejów ze szczególnym uwzględnieniem Uzdrowiska Termalnego Uniejów (m.in. charakterystyka na podstawie analizy SWOT).

2. Krajobraz młodoglacjalny, jego główne cechy na obszarze Kujaw (Pojezierze Kujawskie, Kruszwica, Strzelno) i Pomorza Nadwiślańskiego (Pojezierze Chełmińskie). Obserwacja sposobu gospodarowania przestrzenią na obszarze występowania czarnych ziem i złóż soli kamiennej. Porównanie rzeźby lodowcowej w strefach deglacjacji frontalnej i arealnej, cech osadów lodowcowych i wodnolodowcowych oraz stratygrafii zlodowacenia Wisły (na stanowisku w Łążyńcu).

3. Główne cechy rzeźby rzecznej i wodnolodowcowej oraz rzeźby wydymowej (wydm śródlądowych) oraz problematyka zagospodarowania terenów zalewowych w Kotlinie Toruńskiej i Dolinie Dolnej Wisły i Żuławach Wiślanych. Osadnictwo olenderskie.

4. Rozwój osadnictwa od neolitu do czasów nowożytnych na obszarze Pomorza na przykładzie stanowiska archeologicznego w Kałdusie koło Chełmna oraz zarys historii Torunia, Chełmna (prawo lokacyjne na przykładzie przywileju chełmińskiego) i Malborka.

5. Krajobraz młodoglacjalny w strefie marginalnej fazy pomorskiej i gardzieńskiej (szczelinowe formy akumulacji lodowcowe okolic Pelplina, wzgórz moren czołowych (Wieżyca, Rowokół) i formy drenażu ekstraglacjalnego (Pradolina Redy-Łęby), kępy morenowe.

6. Ewolucja Morza Bałtyckiego (w tym Zatoki Gdańskiej) oraz flora i fauna morska (Akwarium Morskie w Gdyni). Uwarunkowania lokalizacyjne portów morskich w Gdańsku i Gdyni. Problematyka społeczno-gospodarcza aglomeracji Trójmiasta oraz odrębność kulturowa Kaszubów.

7. Typy wybrzeża morskiego, typologia i ewolucja jezior przybrzeżnych (na przykładzie jeziora Łebsko i jeziora Druzno, typy i ewolucja wydm nadmorskich oraz ochrona przyrody na przykładzie Słowińskiego Parku Narodowego).

8. Produkcja energii ze źródeł odnawialnych: farmy wiatrowe, elektrownia szczytowo-pompowa w gminie Gniewino oraz elektrownia na zaporze we Włocławku. Problematyka oddziaływania Zbiornika Włocławskiego na środowisko przyrodnicze (w tym system fluwialny Wisły) i jego znaczenie w rozwoju gospodarczym regionu.

Słowniczek (5-15 pojęć w języku angielskim)

- krajobraz staro i młodoglacjalny – old and young glacial landscape
- równina morenowa – moraine plateau
- pogórki moreny czołowej – frontal moraine hills
- oz – esker
- wydmy śródlądowe i nadmorskie – inland and coastal dunes
- jezioro polodowcowe i przybrzeżne – glacial and coastal lake
- równina zalewowa – floodplaine
- farma elektrowni wiatrowych – wind farm
- stopień wodny (zapora wodna) – dam
- elektrownia wodna – hydroelectric power station
- kopalnia odkrywkowa – Open-pit, open-cast or open cut mining
- uzdrowisko – spa
- wody geotermalne i solankowe – geothermal and brine waters

Wykaz literatury podstawowej

Gierszewski P., Habel M., Szymańska J., Luc M., 2020, Evaluating effects of dam operation on flow regimes

and riverbed adaptation to those changes, *Science of the Total Environment* 710, 136202.

- Kulawiak A., Smętkiewicz K., Rachwał T., 2018, Wpływ inwestycji infrastrukturalnych, przemysłowych i budownictwa mieszkaniowego na rozwój układów lokalnych i regionalnych ma przykładzie gminy Uniejów w województwie łódzkim [w:] Ziolo Z., Rachwał T. (red.), *Prace Komisji Geografii Przemysłu PTG*, wyd. Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, Polskie Towarzystwo Geograficzne, Kraków-Warszawa, 32(3): 69-97
- Gierszewski P.J., Luc M., Szymańska J.B. 2015, Zmiany układu koryt Wisły spowodowane funkcjonowaniem stopnia wodnego „Włocławek” na podstawie analizy zdjęć lotniczych, *Przegląd Geograficzny* 87, 3: 517-533.
- Smętkiewicz K., 2015, Wykorzystanie wód geotermalnych w Uniejowie w opinii mieszkańców gminy i odwiedzających, *Biuletyn Uniejowski*, 4, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Smętkiewicz K., 2014, Świadomość społeczna wykorzystania wód geotermalnych w województwie łódzkim i landzie Styria w kontekście zrównoważonego rozwoju regionów, wyd. Ibidem, Łódź, s. 238.
- Kordowski J., Gamrat W., Gierszewski P., Kubiak-Wójcicka K., Szymańska J.B., Tyszkowski, S., Solarczyk A. 2014, Zapis procesów sedymentacji fluwialnej i biogenicznej w osadach dna Doliny Dolnej Wisły. *Landform Analysis* 25: 77-93.
- Sokołowski R.J. (red.), 2014, *Ewolucja środowisk sedymentacyjnych regionu Pobrzeża Kaszubskiego*, Wydział Oceanografii i Geografii Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Gierszewski P., Szymańska J.B., 2010, Litodynamiczna interpretacja warunków akumulacji osadów dennych Zbiornika Włocławskiego, [w:] Ciupa T., Suligowski R. (red.), *Woda w badaniach geograficznych*, Kielce: 169-177.
- Florek W. (red) 2008 *Słowiński Park Narodowy, 40 lat ochrony unikatowej przyrody i kultury*, SPN, Łeba.
- Kostrzewski A., Zwoliński Z., Andrzejewski L., Florek W., Mazurek M., Niewiarowski W., Podgórski Z., Rachlewicz G., Smolska E., Stach A., Szymańska J., Szpikowski J., 2008, *Współczesna ewolucja rzeźby młodoglacjalnej Niżu Polskiego*, [w:] Starkel L., Kotarba A., Kostrzewski A. Krzemień K. (red.), *Współczesne przemiany rzeźby Polski*, monografie IGiP UJ, Kraków: 271-325.
- Kistowski M., Lipińska B., Korwel-Lejkowska B., 2005, *Studium ochrony krajobrazu województwa pomorskiego. Opracowanie na zlecenie Samorządu Województwa Pomorskiego*. Gdańsk.
- Mojski J. E., 2005. *Ziemie Polskie w czwartorzędzie, Zarys morfogenezy*. PIG, Warszawa.
- Leśniak T., 2002, *Materiały pomocnicze do terenowych zajęć geologicznych w rejonie nadmorskim*. Skrypt Uczelniany 1648, AGH, Kraków.
- Mordawski J. (red.), 1999. *Historia, geografia, język i piśmiennictwo Kaszubów*. Wydaw. M. Rożak, Instytut Kaszubski. Gdańsk.
- Lankauf K.R., Szymańska J.B., Chruścińska A., Oczkowski H.L. Przegiętka K.R., 1996, *Badania sedymentologiczne i wstępne datowanie metodą termoluminescencji osadów eolicznych z Kępy Kujawskiej*, *Zesz. Nauk. Polit. Śląskiej, Geochronometria*, 14, 80: 131-145.
- Wysota W. Lankauf K.R., Molewski P. Szymańska J., 1996, *Sedymentologia interstadialnej serii rzecznej (Rzeczkowo) zlodowacenia Wisły (Vistulian) odsłoniętej w południowo-zachodniej krawędzi Wysoczyzny Chełmińskiej*, *AUNC, Geografia*, 28: 39-63.

Wykaz literatury uzupełniającej

- Uścińowicz S. 2015. *Kiedy powstał i jak zmieniał się Bałtyk*, *Jedna Ziemia* - portal Państwowego Instytutu Geologicznego.
- Uścińowicz S. 2015. *Zmiany poziomu wód w Bałtyku*, *Jedna Ziemia* - portal Państwowego Instytutu Geologicznego.
- Cieśliński R., 2012. *Zróźnicowanie hydro- i morfogenetyczne jezior przybrzeżnych polskiego wybrzeża południowego Bałtyku*. *Geologia i geomorfologia*, 9: 175-187.
- Dobracki R. i Uścińowicz S., 2010. *Geozagrożenia wybrzeża Bałtyku*. PIG. *Jedna Ziemia* - portal Państwowego Instytutu Geologicznego.
- Kalicki T., Szymańska J.B., 2009, *Litologia, wiek i geneza mad wiślanych w Kotlinie Sandomierskiej i Kotlinie*

Toruńskiej, Geneza, litologia i stratygrafia utworów czwartorzędowych 5, Ser. Georg., 88: 165-186.

Luc M., Szymańda J.B., 2009, Wpływ działalności człowieka na transformację wydmy na przykładzie wydmy w Kępie Kujawskiej i Góry św. Wawrzyńca, [w:] I. Hildebrandt-Radke, J. Jasiewicz, M. Lutyńska (red.), VII Warsztaty Terenowe, IV Sympozjum Archeologii Środowiskowej, 20-22 maja 2009, Kórnik, Zapis działalności człowieka w środowisku przyrodniczym, Poznań: 92-94.

Luc M., Szymańda J.B., 2004, Krajobraz Chełmińskiego Mezonejonu Osadniczego, [w:] Chudziak W. (red.) Wczesnośredniowieczny zespół osadniczy w Kałdusie. Studia przyrodniczo-archeologiczne, Mons Sancti Laurenti, t. 2, Toruń, 31-42.

Kulawiak A., Smętkiewicz K., 2016, Polityka lokalna gminy Uniejów – wybrane aspekty teoretyczne i praktyczne [w:] Leśniewska K., Wiśniewski Sz. (red.), Patterns of Local Development. Wzorce rozwoju lokalnego, Acta Universitatis Lodzianis. Folia Geographica Socio-Oeconomica, nr 24/2016, wyd. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, ss. 87-104.

Szymańda J. B., 2004, Charakterystyka sedymentologiczna środowiska depozycyjnego osadów wypełniających obiekt nr 4 w Kałdusie, [w:] Chudziak W. (red.) Wczesnośredniowieczny zespół osadniczy w Kałdusie. Studia przyrodniczo-archeologiczne, Mons Sancti Laurenti, t. 2, Toruń, 245-250.

Szymańda J.B., Lankauf K.R., 2004, Litologia i struktura wewnętrzna Góry Św. Wawrzyńca w świetle badań sedymentologicznych, [w:] Chudziak W. (red.) Wczesnośredniowieczny zespół osadniczy w Kałdusie. Studia przyrodniczo-archeologiczne, Mons Sancti Laurenti, t. 2, Toruń, 69-83.

Szymańda J.B., Luc M., Lankauf K.R., 2004, Zarys środowiska geograficznego wczesnośredniowiecznego zespołu w Kałdusie, [w:] Chudziak W. (red.) Wczesnośredniowieczny zespół osadniczy w Kałdusie. Studia przyrodniczo-archeologiczne, Mons Sancti Laurenti, t. 2, Toruń, 19-30.

Szymańda J.B., Luc M., Lankauf K.R., 2004, Próba rekonstrukcji zmian rzeźby i fazy rozwoju Góry Św. Wawrzyńca, [w:] Chudziak W. (red.) Wczesnośredniowieczny zespół osadniczy w Kałdusie. Studia przyrodniczo-archeologiczne, Mons Sancti Laurenti, t. 2, Toruń, 177-184.

Wysota W, Lankauf K.R., Szymańda J.B., Chruścińska A., Oczkowski H.L., Przegiętka K.R., 2002, Chronology of the Vistulian (Weichselian) glacial events in the Lower Vistula region, Middle-North Poland, Geochronometria, 21: 137-141.

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta)

liczba godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	-
	Konwersatorium (ćwiczenia, laboratorium itd.)	36
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	1
liczba godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	13
	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	2
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	4
	Przygotowanie do egzaminu/zaliczenia	4
Ogółem bilans czasu pracy		60
Liczba punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		2